

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์
กรณีศึกษาตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
The Management Model of Creative Community-Based Tourism:
a Case Study of Ban Mai Subdistrict, Phranakhon Si Ayutthaya District,
Phranakhon Si Ayutthaya Province

วีรพล น้อยคล้าย^{1*} และมรุต กลัดเจริญ²
Weerapol Noiklai^{1*} and Marut Kludcharoen²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบตรวจสอบชุมชนศึกษา แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว การสัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า 1) ตำบลบ้านใหม่ เป็นชุมชนที่ราบลุ่มในภาคกลาง มีศักยภาพด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ มีวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา 6 แห่ง มีพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ในตำบล คือ “ทุ่งมะขามหย่อง” มีภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ งานแกะสลักไม้ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในชุมชน และมีวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง 2) ตำบลบ้านใหม่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ มีทำเลตั้งอยู่ใกล้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมงานแกะสลักไม้ และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และประชาชนในตำบล มีความตั้งใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว 3) ผู้วิจัยและชุมชนได้ร่วมกันทำการสังเคราะห์ TOWS Matrix ได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบ้านใหม่

^{1*} สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Department of Tourism, Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

E-mail : weerapol@aru.ac.th

² สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเงินการธนาคาร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Department of Economics of Money and Banking, Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya

Rajabhat University. E-mail : kmarut@aru.ac.th

*Corresponding author

Abstract

This study was qualitative research. It aimed 1) to study the potential of community tourism in Ban Mai subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province; 2) to analyze the potential of creative community tourism in Ban Mai subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province; and 3) to present the creative community tourism management model of Ban Mai subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The Research instruments were the community checklists, tourism resource audit checklists, a structured in- depth interview, and focus group. The results found that 1) Ban Mai subdistrict was a lowland community in the central region. In the potential for cultural resources, the 6 ancient temples were found in Ayutthaya period. This historical area was called “Thung Makham Yong” where was full of local wisdom, namely wood carving. The wisdom has been inherited from ancestors. It became the main occupation in the community surrounded by Lao Wiang ethnic group; 2) Ban Mai subdistrict had the potential for tourism development, in particular its location near the Phra Nakhon Si Ayutthaya Historical Park. It was an old community dating back to the Ayutthaya period. The Chao Phraya River has been flowing through this community. The village performed the wood carving handicrafts. There were a variety of tourism activities, including community leaders, religious leaders, and villagers intending to develop the creative tourism; and 3) The researcher presented the management model of creative community tourism based on TOWS Matrix synthesis. It determined the creative community-based tourism route in Ban Mai subdistrict.

Keyword: Management Model, Community-Based Tourism, Creative Tourism, Ban Mai Subdistrict

วันที่รับบทความ: 04 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 24 มีนาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นานาชาติทั่วโลกใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการนำเงินตราจากต่างประเทศไหลเวียนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ อีกทั้งยังมีส่วนในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดการพัฒนาในท้องถิ่น ประเทศไทยเป็นหนึ่งในนานาชาติที่อาศัยภาคการท่องเที่ยวในการพัฒนาประเทศ โดย World Tourism Organization (UNWTO, 2021) ได้กล่าวถึงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้การท่องเที่ยวของประเทศไทยว่า ในปี พ.ศ.2562 ประเทศไทยได้ถูกจัดอันดับอยู่ในอันดับที่ 8 ในการเป็นประเทศจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวกว่า 40 ล้านคน และเป็นอันดับที่ 4 ที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวสูงสุด มีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวถึง 61 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และในปี พ.ศ.2566 มีจำนวนนักท่องเที่ยวสะสมตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนพฤศจิกายนประมาณ 24,487,178 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

ในปี พ.ศ.2563 – 2564 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ซึ่งส่งผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นอย่างมาก ทำให้รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวโดย

ผ่านโครงการเราเที่ยวด้วยกันเพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และด้วยศักยภาพในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาที่สามารถสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวกระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งภาครัฐและเอกชนได้มีมาตรการสนับสนุนและกระตุ้นการท่องเที่ยว จนกระทั่งปี พ.ศ.2565 พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ที่ 151.45 ล้านคน โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 88 เมื่อเทียบกับปี 2562 และมีรายได้ทางการท่องเที่ยวอยู่ที่ 641,554 ล้านบาท เพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 59 เมื่อเทียบกับปี 2562 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองกลยุทธ์การตลาด, งานวิเคราะห์ตลาดในประเทศ, 2566) นอกจากนี้เพื่อตอบสนองนโยบายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของรัฐบาล กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวภายหลังวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 โดยให้ความสำคัญกับการพลิกโฉมการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน (Building Forward a Better Tourism for All) โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของ 3 ประเด็นหลัก คือ ประชาชน รายได้ และความยั่งยืน ซึ่งหนึ่งในพันธกิจที่สำคัญของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ตามพันธกิจที่ 4 ส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บนพื้นฐานของความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อัตลักษณ์ของสังคมและชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2006, อ้างถึงใน สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2558) ได้กำหนดคำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือการเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น ซึ่งมีนักวิชาการให้มุมมองว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบหนึ่ง ของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือเป็นการต่อยอดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีพลวัตรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ด้วยที่เคยเป็นราชธานีเก่าที่สำคัญของประเทศไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนานถึง 417 ปี (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2566) เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชุมชนหลากหลายวัฒนธรรม มีโบราณสถานที่สวยงาม และวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งรูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งยังคงหลงเหลืออยู่ ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่ชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ในทุกมิติ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งคนในชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ต้องเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยตรง และเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง

ผู้วิจัยมีโอกาสลงพื้นที่สำรวจชุมชนบ้านใหม่ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ของอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเอกลักษณ์และมีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ วัดราชบวขาว วัดโพธิ์เผือก วัดเกตุ วัดบำรุงธรรม วัดจันทร์ประเทศ และวัดกุฎีลาย และพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระศรีสุริเย์ยัยทุ้มมะขามหย่อง อีกทั้งเป็นหมู่บ้านหัตถกรรมและแกะสลักไม้ที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชาวบ้านในชุมชนได้รับการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการแกะสลักไม้มาจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นหนึ่งในชุมชนแกะสลักไม้ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงจันทร์อาศัยในชุมชน ซึ่งหนีภัยสงครามอพยพเข้ามาตั้งรกรากในเขตพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและยังคงสืบสานวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมจนทุกวันนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่, 2564) อันแสดงให้เห็นว่าบริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งชุมชนในสมัยโบราณที่มีอารยธรรมเก่าแก่แห่งหนึ่ง มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ มีการสั่งสมองค์ความรู้ของคนในท้องถิ่น ซึ่งด้วยบริบทของชุมชนที่มีต้นทุนการท่องเที่ยวด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งชุมชนบ้านใหม่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทั้งนี้ตำบลบ้านใหม่เป็นหนึ่งในตำบลภายใต้การดำเนินงานยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพันธกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบถึงบริบทของชุมชน รวมถึงความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่และชาวบ้านที่มีความประสงค์ที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดแนวทางการพัฒนา ขาดการรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และการวางแผนการท่องเที่ยว ซึ่งด้วยต้นทุนทางการท่องเที่ยวที่กล่าวมาตำบลบ้านใหม่มีโอกาสในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญแห่งใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นสร้างแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลบ้านใหม่ที่จะก่อให้เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนของคนในชุมชน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น นำมาสู่การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษาตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่ออนุรักษ์รักษาวิถีชีวิตของตำบลบ้านใหม่และนำศักยภาพต้นทุนทางการท่องเที่ยวของชุมชนมาสร้างมูลค่าแก่ชุมชน ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ นโยบายแก่ชุมชน รวมถึงตอบสนองพันธกิจของจังหวัดและประเทศในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับประชาชน รายได้ และความยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2.4 เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

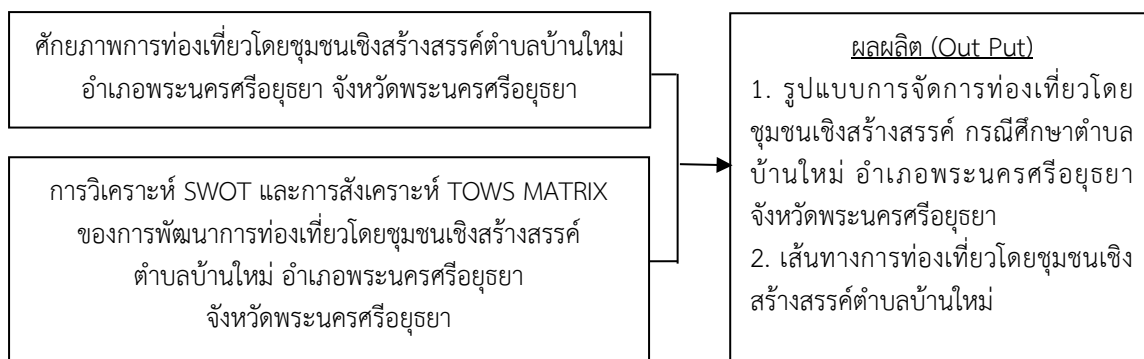
1.3.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลบ้านใหม่ จำนวน 9 หมู่บ้าน ข้าราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในตำบล ผู้นำศาสนาในตำบลบ้านใหม่ ประชาชนชุมชนตำบลบ้านใหม่ และนักท่องเที่ยว รวม 30 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาชุมชนตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมุ่งศึกษาบริบทชุมชน ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะทำให้การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนประสบความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยทำการวิจัยในพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ จำนวน 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 (บ้านหัวดุม) หมู่ที่ 2 (บ้านมะขามหย่อง) หมู่ที่ 3 (บ้านใหม่ไต้) หมู่ที่ 4 (บ้านใหม่) หมู่ที่ 5 (บ้านคลองนอก) หมู่ที่ 6 บ้านคลองใน) หมู่ที่ 7 (บ้านท้ายไผ่) หมู่ที่ 8 (บ้านทางกระเบนไต้) และหมู่ที่ 9 (บ้านทางกระเบนเหนือ)

1.3.4 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยทำการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2565 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2566

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง ผู้วิจัยได้คำนึงถึงคุณสมบัติที่ต้องการศึกษา กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องเป็นผู้บริหาร ผู้นำชุมชนระดับปฏิบัติการ ข้าราชการครู ผู้นำศาสนา ประชาชนผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่วิจัย โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และสามารถให้ข้อมูลของชุมชนบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ จำนวน 1 ท่าน พัฒนาการอำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 ท่าน กำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลบ้านใหม่ จำนวน 9 ท่าน ข้าราชการครูโรงเรียนในพื้นที่ จำนวน 3 ท่าน ผู้นำศาสนาในตำบล จำนวน 3 ท่าน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในตำบล จำนวน 2 ท่าน ประชาชนชุมชนตำบลบ้านใหม่ จำนวน 5 ท่าน และประชาชนที่อยู่อาศัยในตำบลไม่น้อยกว่า 5 ปีจำนวน 5 ท่าน รวม 30 ท่าน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 แบบตรวจสอบชุมชนศึกษา ประกอบด้วยประเด็นที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลภูมิศาสตร์ ข้อมูลด้านสังคม

2.2.2 แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การตรวจสอบประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรด้านมหรหรรรม เทศกาลและประเพณี ทรัพยากรด้านกิจกรรม ข้อมูลด้านบริการที่พักแรมด้านอาหาร

2.2.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยประเด็นคำถามที่สำคัญ ได้แก่ บริบทชุมชน ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยที่จะทำให้การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนประสบความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.2.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาสาระและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร (Index of Item-Objective Congruence : IOC) เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วจึงนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไข และนำเครื่องมืองานวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อขอใบรับรอง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีการดังนี้

2.3.1.1 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากเอกสารตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.3.1.2 ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่ต่างกันในพื้นที่วิจัยเพื่อความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งหากผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีแบบสามเส้าเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้อง

2.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยมีวิธีการดังนี้

2.3.2.1 การสำรวจ (Survey) สถานการณ์ปัจจุบันในพื้นที่ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบตรวจสอบชุมชนศึกษา และแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

2.3.2.2 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยทำการสังเกตโดยการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความใส่ใจ โดยวิจัยทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา โดยมีการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเฝ้าสังเกตจากภายนอกไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

2.3.2.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 30 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ซึ่งการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อเข้าไปสัมภาษณ์ ทั้งนี้ได้มีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องบันทึกเสียง เพื่อรวบรวมข้อมูลของชุมชนในหลากหลายด้าน

2.3.2.4 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ที่เป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของตำบลบ้านใหม่จำนวน 12 ท่าน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 ท่าน กำนันและผู้ใหญ่บ้านจำนวน 9 ท่าน ร่วมกับนักวิชาการจำนวน 2 ท่าน เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็น (Consensus) ในการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสำรวจ การสังเกต และการสัมภาษณ์ และร่วมกันวิเคราะห์ SWOT สังเคราะห์ TOWS ซึ่งผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยจะนำมาอภิปรายร่วมกัน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาทำการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้อง โดยจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.4.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจาก การสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ลำดับความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึง การวิเคราะห์ จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญ

2.4.2 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบ ข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล ด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน เพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการเก็บว่าข้อมูลที่ได้จะยังคงเหมือนเดิมหรือไม่ หากผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีแบบสามเส้าเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้มามีความถูกต้อง

2.4.3 การนำข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่มาทำการวิเคราะห์ SWOT สังเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.4.4 การนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาทำการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้อง มาสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยนำเสนอเชิงพรรณนาตามเรียงวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ศักยภาพ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านใหม่ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งเส้นทางการท่องเที่ยวของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.5 การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขออนุญาตจัดและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยรักษาความลับของข้อมูล โดยนำเสนอในภาพรวมเพื่อประโยชน์เชิงวิชาการเท่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้ผ่านการรับรองจริยธรรม การวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ใบรับรอง HE-020-2566

3. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามด้วยวิธีการสำรวจสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อทราบถึงศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านใหม่ ดังนี้

ผลวิจัยด้านศักยภาพของตำบลบ้านใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่า ตำบลบ้านใหม่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ห่างจากอำเภอพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 10 กิโลเมตร และห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 12 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 9.22 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 5,313 ไร่ โดยตำบลบ้านใหม่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 3.50 เมตร มีทุ่งน่าน้ำท่วมถึง ไม่มีภูเขา มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 1 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านตำบล และมีคูคลองธรรมชาติ คือ คลองมหาพราหมณ์ คลองทางกระเบน คลองท้ายไผ่ และคลองพุทเลา โดยลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวทำให้เกิดน้ำท่วมพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ ในช่วงฤดูน้ำหลากจะมีการผันน้ำเข้า “โครงการแก้มลิงทุ่งมะขามหย่อง” ซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 เพื่อบรรเทาภาวะน้ำท่วมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง สภาวะอากาศเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

ข้อมูลทางสังคมของตำบลบ้านใหม่ มีดังนี้ ตำบลบ้านใหม่เป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงด้านงานแกะสลักไม้ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้มาจากบรรพบุรุษ เป็นศิลปะแขนงหนึ่งซึ่งเชื่อกันว่ามีมาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ ตำบลบ้านใหม่ หรือชื่อเดิม คือ “ตำบลกรุงเก่า” เป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งหลังกรุงศรีอยุธยาแตก พ่ายแพ้ แก่พม่าในครั้งที่ 2 ผู้คนหนีภัยสงคราม รวมทั้งช่างในราชสำนักที่หลงเหลือจากถูกจับเป็นเชลยได้อพยพมาตั้งรกรากในพื้นที่บริเวณนี้ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นชุมชนเล็ก ๆ รวมทั้งมีชาวลาว และชาวจีนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ นี้ด้วย ปัจจุบันตำบลบ้านใหม่ ขึ้นอยู่กับอำเภอพระนครศรีอยุธยา ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ มีจำนวนประชากร 4,658 คน แบ่งเขตการปกครองเป็น 9 หมู่บ้าน ชาวตำบลบ้านใหม่ในอดีตนิยมปลูกบ้านริมแม่น้ำเจ้าพระยาลักษณะบ้านจะยกพื้นสูงสร้างด้วยไม้ หลังคาทรงจั่ว ปัจจุบันบ้านเรือนสมัยปัจจุบันนิยมสร้างบ้านปูน หรือบ้านลักษณะครึ่งไม้ครึ่งปูน และนิยมสร้างริมถนนที่การคมนาคมเดินทางสะดวก ประชาชนตำบลบ้านใหม่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประจำตำบลจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ วัดราชบัวขาว วัดโพธิ์เผือก วัดเกตุ วัดบำรุงธรรม วัดจันทร์ประเทศ และวัดกุฎีลาย นอกจากนี้ชาวบ้านในตำบลยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ คือ ศาลเจ้าแม่แก้ว ศาลเจ้าพ่อ สีมพู ศาลเจ้าแม่โพสพ และมีอนุสรณ์เชิดชูเกียรติอาจารย์ไสว เดชศรี ปุชนิยบุคคลซึ่งเป็นช่างสอนแกะสลักไม้ให้กับชาวตำบลบ้านใหม่ วัฒนธรรมและประเพณีของตำบลบ้านใหม่ไม่แตกต่างกับพื้นที่อื่นในภาคกลาง ซึ่งประเพณีจะมีความสัมพันธ์กับศาสนาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของตำบลบ้านใหม่ คือ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีแห่เทียนพรรษา พิธีกวนข้าวทิพย์ งานทำบุญกลางบ้าน ทอดผ้าป่าร้อย

เป็นต้น ตำบลบ้านใหม่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 และมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน 9 แห่ง มีสถานศึกษา 3 แห่ง คือ สถานศึกษาสังกัด สพป. พระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนปฐมวิทยา และโรงเรียนวัดกุฎีลาย(อินมณีประชารัฐบำรุง) นอกจากนี้ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ 1 แห่ง ตำบลบ้านใหม่มีความอุดมสมบูรณ์ ในทรัพยากรน้ำและพื้นที่เป็นที่ลุ่ม โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะปลูกข้าวและข้าวโพดข้าวเหนียวเป็นหลัก นอกเหนือจากนี้ยังมีการปลูกพืชผักสวนครัว และมีการประกอบอาชีพทางปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด มีการเลี้ยงปลาในกระชัง อาชีพหลักของชาวตำบลบ้านใหม่ คือ งานแกะสลักไม้ โดยชาวตำบลบ้านใหม่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาการแกะสลักไม้จากบรรพบุรุษ และปฐนียบุคคลที่สำคัญในการถ่ายทอดวิชาการแกะสลักไม้ด้วยลวดลายไทย คือ นายไสว เดชศรี ทำให้ชาวบ้านในตำบลบ้านใหม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และรายได้เลี้ยงครอบครัวจนถือเป็นอาชีพหลักของตำบล ในปัจจุบัน มีโรงงานแกะสลักไม้ในตำบล 4 แห่ง

โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ มีดังนี้ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่โดดเด่น ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา คลองมหาพราหมณ์ คลองทางกระเบน คลองท้ายไผ่ คลองพุทเลา วิถีชีวิตทุ่งนา และโครงการแก้มลิงทุ่งมะขามหย่อง ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ได้แก่ วัดราชบัวขาว วัดโพธิ์เผือก วัดเกตุ วัดบำรุงธรรม วัดจันทร์ประเทศ วัดกุฎีลาย พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย งานหัตถกรรมแกะสลักไม้ วงดนตรีวงพาทย์รัตน และวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านมหรหรรเทศกาล และประเพณีที่โดดเด่น ได้แก่ งานทำบุญกลางบ้าน ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม ได้แก่ เรียนรู้การแกะสลักไม้ เรียนรู้การทำอาหารเกษตรพอเพียง การเกษตรแบบผสมผสาน การปลูกพืชผักสวนครัว กล้วยหอม ข้าวโพด เรียนรู้วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง เรียนรู้ทำอาหาร – ขนมไทย ชมการแสดงดนตรีไทย เรียนรู้การประมงพื้นบ้าน ชมหอจดหมายเหตุทุ่งมะขามหย่อง และวัง – ปันจักรยานรอบทุ่งมะขามหย่อง ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านบริการ ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร สถานพยาบาล และร้านค้าในตำบล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการการประชุมกลุ่มย่อย ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
S1. ตำบลบ้านใหม่มีทำเลตั้งอยู่ใกล้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	W1. ขาดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และบุคลากรในการพัฒนาการท่องเที่ยว
S2. เป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน	W2. ชุมชนองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว
S3. เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมงานแกะสลักไม้	W3. ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดแผนการตลาดดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว
S4. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม เชิงเกษตร เชิงกีฬา	W4. เยาวชนขาดความสนใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกิด
S5. ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และประชาชนในตำบล มีความตั้งใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว	W5. ประชาชนขาดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
	W6. การคมนาคมในชุมชนสำหรับการท่องเที่ยวยังไม่พร้อม

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
O1. กระแสโลกการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม O2. กระแสโลกการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาและความเชื่อ (การท่องเที่ยวสายบุญ) O3. กระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ O4. นโยบายของรัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น O5. สามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง	T1. ตำบลบ้านใหม่มีภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง T2. การขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้ชุมชนถูกกลืนไปตามระบบทุนนิยม T3. ปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ ยาเสพติด โรคระบาด T4. มีชุมชนการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในจังหวัด และพื้นที่ใกล้เคียง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตลอดจนผู้วิจัยได้ร่วมกันสังเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายในทั้งหมด 4 คู่ ได้แก่ 1) จุดแข็งกับโอกาส (strength + opportunity: SO) 2) จุดอ่อนกับโอกาส (weakness + opportunity: WO) 3) จุดแข็งกับอุปสรรค (strength + threat: ST) และ 4) จุดอ่อนกับอุปสรรค (weakness + threat: WT) ทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนา และร่วมกันพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

ตาราง 2 การสังเคราะห์ TOWS Matrix

แนวทางเชิงรุก (SO)	แนวทางเชิงแก้ไข (WO)
1. สร้างอัตลักษณ์ร่วมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชุมชนไทย-ลาวเวียง (S1, S2, O1) 2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านหัตถกรรมงานแกะสลักไม้ (S3, O1) 3. พัฒนาอภินิหารทางวัฒนธรรมจาก การกิน การดื่ม วิถีชีวิตและความเชื่อ (soft power ของชุมชน) ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ (S4, O1, O2, O3, O5) 4. สร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชน เรียนรู้หัตถกรรมงานแกะสลักไม้ (S3, O1) 5. สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (S4, S5, O5)	1. สร้างแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (W1, O1, O5) 2. จัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวของตำบล (W1, O1, O5) 3. ทำแผนพัฒนาการตลาดดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (W3, O4) 4. สร้างเส้นทางปั่นจักรยานท่องเที่ยวในชุมชน (W6, O5) 5. จัดอบรมยุวมัคคุเทศก์ และปราชญ์ชุมชนสำหรับผู้สูงวัย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (W2, W4, W5, O1, O2, O3, O5)
แนวทางเชิงป้องกัน (ST)	แนวทางเชิงรับ (WT)
1. สร้างเครือข่ายหมู่บ้านการท่องเที่ยวชุมชนกับหมู่บ้านใกล้เคียง (S1, S2, T4) 2. เปลี่ยนคู่แข่งให้เป็นพันธมิตรในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในตลาดออนไลน์ (S5, T2, T4) 3. สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำ (S2, S4, S5, T1)	1. สร้างเครือข่ายบรรพบุรุษ วัด โรงเรียน เพื่อสร้างชุมชนสีเขียวริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา (W1, W2, W4, W5, T1, T4) 2. อบรมการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการรองรับโรคระบาด และภัยพิบัติ (W2, W4, W5, T1, T3) 3. อบรมทักษะการสร้างเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียง

4. สร้างแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอุทยานน้ำหลัก (S2, S4, S5, T1)	(W2, W4, W5, T2) 4. สร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแบบบูรณาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน (W1, T4)
--	---

กำหนดการและเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตำบลบ้านใหม่ “ทำ ดู เล่น รู้ ชื้อ กิน ของดีบ้านใหม่”

08.30 น.	ลงทะเบียนต้อนรับด้วยน้ำสมุนไพร หน หอจดหมายเหตุทุ่งมะขามหย่อง
09.00 น.	สักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย ทุ่งมะขามหย่อง
10.00 น.	สักการะพระพุทธรูปมงคล ณ วัดเกตฯ ลอดอุโบสถเสริมสิริมงคล
11.00 น.	สักการะหลวงพ่อบุญแดง ณ วัดจันทร์ประเทศ ชมวิถีลาวเวียง ชมการแสดงจากนักเรียนโรงเรียนปทุมวิทยาคาร และฐานการเรียนรู้อาหาร ร่วมทำอาหารพื้นถิ่นกับชุมชน
12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น.	ฐานการเรียนรู้งานแกะสลักไม้ ชมการแกะสลัก และทดลองแกะสลักไม้เป็นพวงกุญแจ
14.00 น.	ฐานเกษตรผสมผสาน เรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสาน
15.00 น.	ฐานการเรียนรู้การทำขนมไทย และร่วมทำขนมไทยกับชุมชน
16.00 น.	ซื้อของฝากของที่ระลึกของตำบลบ้านใหม่ ที่ร้านค้าชุมชนตำบลบ้านใหม่
16.30 น.	เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

4. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ประเด็นที่ 1 บริบทพื้นที่ศึกษา ทำความเข้าใจพื้นที่ วิเคราะห์ชุมชน ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาชุมชนด้วยเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ศึกษา ทำความเข้าใจพื้นที่ วิเคราะห์ชุมชน ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจบริบทด้านต่าง ๆ ชุมชน เช่น ข้อมูลของชุมชนภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ตามแนวคิดของ ธีระภัทร เอกผาชัย สวัสดิ์ (2554) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาชุมชนด้วยองค์ความรู้ในมิติต่าง ๆ ช่วยให้สามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์มิติต่าง ๆ ให้เป็นองค์รวมเพราะการศึกษาชุมชนเป็นการบูรณาการสหวิทยาการเพื่อจะได้นำผลการศึกษามาไปวางแผนร่วมกับชุมชนในการพัฒนา

โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตำบล คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ซึ่งเอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเหมาะสมแก่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของตำบล คือ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย และวัด 6 แห่ง ในตำบล ได้แก่ วัดราชบัวขาว วัดโพธิ์เผือก วัดเกตฯ วัดบำรุงธรรม วัดจันทร์ประเทศ และวัดกุฎีลาย โดยสถานที่ดังกล่าวมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ทำให้ได้ความเข้าใจในวิถีชีวิตที่มีความเชื่อ มีสิ่งศักดิ์ มีกิจกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ และมีเครื่องรางของขลัง อาทิ วัดโพธิ์เผือกมีลูกอมเสริมดวง วัดเกตฯมีกิจกรรมลอดอุโบสถเสริมดวง วัดจันทร์ประเทศมีหลวงพ่อบุญแดงซึ่งชาวบ้านมักจะมาขอพรด้านสุขภาพ วัดราชบัวขาวมีการปลุกเสกเครื่องรางของขลังเสริมบารมี ซึ่งในปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวสายมูกำลังเป็นที่นิยม ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมไทยหาที่พึ่งพาทางจิตใจทางจิตใจ โดยหันมาพึ่งพาขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีทั้งการกราบไหว้ขอพรตามความศรัทธาตามศาสนา รวมทั้งการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อส่วนบุคคลบูชาเครื่องรางของขลัง เพื่อความโชคดี ความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ดังนั้นตำบลสามารถนำศักยภาพด้านนี้มาส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการพัฒนาเส้นทางสายมู เป็นเครื่องมือทางการตลาดในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตำบล เพื่อดึงดูด

นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในตำบล ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ อธิป จันทรสุรีย์ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “มูเตลู : ความเชื่อกับการท่องเที่ยว” ที่กล่าวว่า ปรากฏการณ์มูเตลู ความเชื่อกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับความเชื่อของบุคคลที่เชื่อมโยงให้เกิดแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาสภาวะด้านร่างกายและจิตใจ ของผู้เดินทาง ตลอดจนกิจกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสถานที่นั้น ๆ ในบางกรณีนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ได้รับแรงบันดาลใจจากเหตุผลทางศาสนา โหราศาสตร์ ศาสตร์แห่งความโชคดี และการบูชาเครื่องรางของขลังเพื่อเสริมความมั่นคง ในชีวิตและสมหวัง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังได้รับความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลงานประเพณี รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชน อึ้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นได้รับมรดกโลกทางวัฒนธรรมซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การ UNESCO เมื่อปี พ.ศ.2534 มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมาก และมีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวนไม่น้อยเดินทางมาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสร้างบุญกุศล เสริมความเป็นสิริมงคลให้แก่ชีวิต หากตำบลบ้านใหม่มีการประชาสัมพันธ์สร้างจุดยืนการท่องเที่ยวในการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวสายมูเตลูของจังหวัดได้ก็จะสามารถสร้างศักยภาพการแข่งขันเชิงเศรษฐกิจของพื้นที่

นอกจากนี้ทรัพยากรวัฒนธรรมที่โดดเด่นของตำบลควรได้รับการอนุรักษ์ คือ งานแกะสลักไม้ และวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง สำหรับภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการแกะสลักไม้ เป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดจากปราชญ์บุคคลที่มีความรู้ด้านการแกะสลักไม้ด้วยลวดลายไทย คือ ครูไสวเดชศรี จนทำให้ชาวบ้านในตำบลบ้านใหม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ จำนวนมากกว่า 100 ครอบครัว และมีโรงงานแกะสลักไม้ในพื้นที่ 4 โรงงาน ในส่วนวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลบ้านใหม่ เป็นกลุ่มคนชาวลาวที่ได้อพยพมาจากเวียงจันทน์เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีต้นทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถนำมาต่อยอด เพิ่มมูลค่า และสามารถนำมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวได้ ซึ่งจากการลงพื้นที่วิจัยพบว่าตำบลยังไม่ได้ดึงศักยภาพในการเป็นหมู่บ้านแกะสลักไม้และวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงเป็นจุดขายในด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นหากต้องการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในพื้นที่จำเป็นต้องอย่างยิ่งในการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว และพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนด้านการแกะสลักไม้และวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงที่เป็นอัตลักษณ์ของตำบลให้เป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถมาศึกษา เรียนรู้ และลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิษฐา ใจเป็ง (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ทุนทางสังคม: กรณีศึกษาชุมชนนครชุม กำแพงเพชร ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เช่น อาหารพื้นบ้าน เอกลักษณ์กสนแต่งกาย อาชีพดั้งเดิมของชุมชน ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองและยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่อาจจะหาชมที่อื่นไม่ได้

ประเด็นที่ 2 และประเด็นที่ 3 วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน นำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตำบลบ้านใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน นักวิชาการ และปราชญ์ชุมชน ตลอดจนผู้วิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์ SWOT และสังเคราะห์ TOWS เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจะจำแนกรูปแบบการจัดการออกเป็น 3 ด้านตามแนวคิดของ ภูริวัจน์ เดชอุ้น (2556, อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, 2560) ที่ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) รูปแบบการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืน ประกอบด้วย

1.1) ความยั่งยืนด้านสังคม อาทิ การสร้างแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวของตำบล การสร้างเครือข่ายหมู่บ้านการท่องเที่ยวชุมชนกับหมู่บ้านใกล้เคียง และการสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแบบบูรณาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

1.2) ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การทำแผนพัฒนาการตลาดดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การเปลี่ยนคู่แข่งให้เป็นพันธมิตรในการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนในตลาดออนไลน์ การสร้างแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในฤดูน้ำหลาก และการอบรมทักษะการสร้างเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียง

1.3) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายบรรพบุรุษ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อสร้างชุมชนสีเขียวริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา การสร้างเส้นทางปั่นจักรยานท่องเที่ยวในชุมชน การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำ และการอบรม การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการรองรับโรคระบาด และภัยพิบัติ

2) รูปแบบการจัดการด้านการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา เอกลักษณ์/อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ อาทิ การสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนเรียนรู้หัตถกรรมงานแกะสลักไม้ การสร้างอัตลักษณ์ร่วมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชุมชนไทย - ลาวเวียง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมู่บ้านหัตถกรรมงานแกะสลักไม้ การพัฒนาอภินิหารทางวัฒนธรรมจาก การกิน การดื่ม วิถีชีวิตและความเชื่อ (soft power ของชุมชน) ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

3) รูปแบบการจัดการด้านความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน อาทิ การจัดอบรมยุวมัคคุเทศก์ และปราชญ์ชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

รูปแบบการจัดการที่นักวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญร่วมกันพิจารณาเป็นรูปแบบการจัดการเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ โดยยึดหลักการที่ทำให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนในมิติ ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันพัฒนาตั้งแต่สถาบันเบื้องต้นของชุมชนและสังคม คือ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานภาครัฐ เอกชนมาร่วมกันบูรณาการในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจวรรณ สุจริต และชัยชัย สุจริต (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอลำปำ จังหวัดอุดรธานี โดยผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอลำปำ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากสถาบันการศึกษา การพัฒนาผู้นำและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดและในจังหวัดใกล้เคียง และการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตำบลบ้านใหม่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในตำบลบ้านใหม่จะได้เรียนรู้ความเป็นอัตลักษณ์ของตำบลบ้านใหม่ผ่านฐานกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ “ทำ ดู เล่น รู้ ชื่น กิน ของดีตำบลบ้านใหม่” ตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนร่วมกันพิจารณาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรารุณ ผิวแดง และคณะ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มชาติพันธุ์ลุ่มน้ำโขง ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 8 กลุ่ม ที่สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์คือ อัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีเช่น วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร การแต่งกาย ภาษา เป็นต้น โดยชุมชนเป็นผู้ค้นหาอัตลักษณ์และพัฒนาให้เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสบการณ์มากที่สุด คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การประกอบอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ พร้อมร่วมกันออกแบบกำหนดการนำเที่ยวของชุมชนตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 8 กลุ่ม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในอนาคต

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ ควรดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวของตำบล เพื่อผลการวิจัยไปพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาตำบลบ้านใหม่ให้เป็นรูปธรรม

5.1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ ควรจัดให้มีการทดลองเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลบ้านใหม่ เพื่อการปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยว รวมทั้งกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มพิเศษ และ/หรือนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มให้ดีขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะในด้านการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ ควรนำรูปแบบการจัดการที่ได้ร่วมกันพิจารณาไปกำหนดเป็นนโยบาย และจัดทำงบประมาณ เพื่อส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาบริบทของตำบลทำให้ทราบว่าในตำบลมีศาสนสถานหลายแห่ง รวมทั้งมีกิจกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ดังนั้นควรมีการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อความศรัทธาในตำบลหรือการท่องเที่ยวสายมู โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว พัฒนาของฝากของที่ระลึกในชุมชน และเกิดการเชื่อมโยงกับชุมชนที่มีใกล้เคียง

6. เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2560). *คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว*. [https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/3-1TourismEconomicIssue3\(April-June63\).pdf?fbclid=IwAR2JZdx83YKV8dOCJL2LqD9rjYAUS1Q_tetlrwHi7LvgyJmKcVvKJvL81g](https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/3-1TourismEconomicIssue3(April-June63).pdf?fbclid=IwAR2JZdx83YKV8dOCJL2LqD9rjYAUS1Q_tetlrwHi7LvgyJmKcVvKJvL81g)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2566*. <https://www.mots.go.th/news/category/704>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กองกลยุทธ์การตลาด. งานวิเคราะห์ตลาดในประเทศ. (2566). *สถานการณ์ท่องเที่ยวตลาดในประเทศปี 2565*. <https://tatreviewmagazine.com/article/situation2022-domestic/>

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566-2570)*.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. https://secretary.mots.go.th/more_news.php?cid=60

ชนิษฐา ใจเป็ง. (2563). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ทุนทางสังคม: กรณีศึกษาชุมชนนครชุม กำแพงเพชร. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 30(1), 26-38.

ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์. (2554). *ชุมชนศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบญจวรรณ สุจริต, และชัยชัย สุจริต. (2560). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 12(2), 53-65.

ศราวุธ ผิวแดง, ปณิธาน เมฆกมล, และพนา ดุลยพัชร. (2559). *การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มชาติพันธุ์ลุ่มน้ำโขง: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2566-2570*.

https://www.ayutthaya.go.th/strategic/FileData/pdf/new_280322110057.pdf

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). *องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: คู่มือและแนวทางปฏิบัติ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570)*. http://www.ban-mai.go.th/attachments/view/?attach_id=266812

อริบ จันทรสุริย์. (2564). มูเตลู: ความเชื่อกับการท่องเที่ยว. *วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม*, 20(1), 220-240.

World Tourism Organization. (2021). *International tourism highlights, 2020 edition*. <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284422456>